

10 augustus 2016

Beleid Verantwoord Beleggen Loyalis

INHOUDSOPGAVE

1 Inleiding	3
2 Wat is maatschappelijk verantwoord beleggen?	4
3 Waarom willen wij maatschappelijk verantwoord beleggen?	5
4 Uitgangspunten van ons verantwoord beleggingsbeleid.....	6
5 Hoe willen wij maatschappelijk verantwoord beleggen?	7
5.1 De pijlers van het verantwoord beleggen beleid.....	7
5.2 Integratie in beleggingsproces.....	7
5.2.1 Dialoog met bedrijven en wet- en regelgevers (engagement).....	7
5.2.2 ESG integratie	8
5.2.3 Alternatieve beleggingscategorieën	8
5.3 Uitsluitingsbeleid Loyalis	9
5.4 Corporate Governance Code.....	9
5.5 Beleggen in duurzaamheid	9
6 Thema's verantwoord beleggen.....	10
7 Communicatie over verantwoord beleggen	14
8 Uitsluitingen	15
9 Verantwoord beleggen in de praktijk	16
9.1 Vastrentende waarden	17
9.1.1 Bedrijfsobligaties.....	17
9.1.2 Staatsobligaties	18
9.1.3 Passieve fondsen.....	18
9.2 Beursgenoteerde aandelen.....	18
9.3 Alternatieve beleggingscategorieën	19
9.3.1 Vastgoed.....	19
9.3.2 Infrastructuur en energie	19
9.3.3 Private equity	19
10 Tot slot	21

1 INLEIDING

Verantwoord beleggen is voor Loyalis een integraal onderdeel van onze beleggingsfilosofie en het beleggingsproces. Wij zijn ervan overtuigd dat betere beslissingen over beleggingen genomen kunnen worden door systematisch rekening te houden met milieuvriendelijke (Environmental), sociale (Social) en bestuurlijke (Governance) kwesties in het beleggingsproces mee te nemen. Deze ESG-analyses worden intensief uitgevoerd, zodat deze waardevolle bijdragen aan een duurzamere wereld opleveren. De relatie tussen duurzaamheid, rendement en lange termijnrisko's is voor ons van fundamenteel belang.

Het financiële belang van onze klanten staat uiteraard voorop. Wij streven daarbij naar een optimaal evenwicht tussen financieel en maatschappelijk rendement. In het beleggingsbeleid van Loyalis spelen ESG-factoren dan ook een belangrijke rol.

Loyalis doet dit niet zelf. Loyalis is onderdeel van de APG Groep en heeft de uitvoering van de beleggingen uitbesteed aan APG Asset Management. Het beleid verantwoord beleggen Loyalis sluit aan bij het algemene ESG-beleid van APG. Daarnaast gebeurt de uitvoering van het beleid door de ESG-specialisten en portefeuille managers van APG. De eindverantwoordelijkheid hiervoor blijft echter altijd bij Loyalis liggen.

In dit beleid verantwoord beleggen gaan we dieper in op maatschappelijk verantwoord beleggen en de uitvoering daarvan. Wij leggen graag uit wat ESG en maatschappelijk verantwoord beleggen zijn, waarom wij dit zo belangrijk vinden en hoe wij het beleid uitvoeren. Dit document legt dat uit aan de hand van de pijlers van het beleid verantwoord beleggen. Daarnaast gaan we in op concrete beleidsstandpunten, zoals verantwoord ondernemingsbestuur, de gesprekken die wij aangaan met bedrijven, het uitsluitingsbeleid, hoe we omgaan met alternatieve beleggingscategorieën en hoe wij in duurzame projecten beleggen.

2 WAT IS MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD BELEGGEN?

Maatschappelijk verantwoord beleggen is beleggen met aandacht voor mens, milieu en maatschappij. De effecten van een belegging op deze aspecten worden door de belegger kritisch bekeken met het oog op het maken van een positieve en duurzame bijdrage.

ESG

De beleggingen van Loyalis worden altijd onderzocht en beoordeeld op het financieel rendement voor de lange termijn. Dat geldt zowel voor onze directe beleggingen in ondernemingen als voor fondsbeleggingen en leningen. Wij laten bij de analyse van ondernemingen en fondsen ook informatie over duurzaamheid meewegen in onze beslissing om wel of niet te beleggen in een onderneming of fonds. Deze informatie is vaak niet financieel van aard en wordt aangeduid als 'ESG-informatie'. ESG staat voor:

- Environmental: het milieu
- Social: sociale omstandigheden
- Governance: verantwoord ondernemingsbestuur.

ESG-informatie vertelt hoe een onderneming of fondsbestuur omgaat met het milieu, hoe het omgaat met zijn werknemers en sociale leefomgeving, of het verantwoord bestuurd wordt en of de rechten van aandeelhouders worden gerespecteerd. Wij geloven dat bedrijven die zich naast financiële aspecten ook richten op milieuvriendelijke, sociale en bestuurlijke aspecten een betere prestatie op de lange termijn leveren.

Loyalis belegt in ondernemingen of fondsen en verstrekt leningen om rendement te genereren waarmee we aan de verzekeringsverplichtingen van onze klanten kunnen voldoen. Als maatschappelijk verantwoorde belegger voelen wij ons ook verantwoordelijk voor de bedrijfsvoering van die onderneming of dat fonds. We kijken bij het beleggen dan ook naar de effecten van de beleggingen op het milieu en de maatschappij. Denk daarbij aan arbeidsomstandigheden van het personeel van de onderneming, de gevolgen van bedrijfsvoering op lokale gemeenschappen of op de duurzaamheid van het milieu. Daarbij speelt de naleving van de wet en van internationale kwaliteitsstandaarden een belangrijke rol.

3 WAAROM WILLEN WIJ VERANTWOORD BELEGGEN?

Verantwoord beleggen is voor Loyalis een manier om het risico- en rendementsprofiel van de portefeuille te verbeteren en tegelijkertijd bij te dragen aan een duurzame maatschappij. Wij voelen ons verantwoordelijk voor het leveren van een positieve bijdrage aan ESG-onderwerpen. Dit doen wij vanuit een morele overtuiging en omdat wij ons bewust zijn van de toonaangevende positie die wij als belegger en als onderdeel van APG Groep innemen. Daarnaast zijn wij van mening dat ondernemingen op de lange termijn beter presteren als zij maatschappelijk verantwoord te werk gaan.

Voor het beleid van Loyalis voor verantwoord beleggen gelden de volgende drie doelstellingen:

1. Het verbeteren van de risico-rendementsverhouding
2. Maatschappelijke verantwoordelijkheid tonen
3. Bijdragen aan de integriteit van de financiële markten.

In de uitvoering van ons beleid verantwoord beleggen worden deze drie doelstellingen gezamenlijk gerealiseerd. In de volgende paragrafen leggen wij uit hoe we dit beleid in de praktijk uitvoeren om de doelstellingen te bereiken.

4 UITGANGSPUNTEN

Ons beleid verantwoord beleggen is gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

1. Verantwoord beleggen is een integraal onderdeel van het beleggingsproces van Loyalis. Wij nemen aandeelhoudersrechten, milieu- en sociale aspecten mee in onze investeringsbeslissingen. Onderzoek op het gebied van duurzaamheid of aandeelhoudersrechten kan leiden tot de beslissing om een bepaalde belegging niet te doen, af te stoten of de omvang ervan te veranderen.
2. We gaan de dialoog aan met bedrijven om duurzaamheid en goed bedrijfsbestuur te realiseren. In gesprekken met bedrijven maken we duidelijk welke normen wij hanteren op het gebied van duurzaamheid en aandeelhoudersrechten. Om onze boodschap kracht bij te zetten, werken wij hierin vaak samen met andere beleggers.
3. We verwachten van bedrijven dat zij handelen met respect voor de uitgangspunten van de VN Global Compact en we verkopen onze belangen als dialoog niet leidt tot verbetering. Ook beleggen we niet in producten die verboden zijn volgens de Nederlandse wet of internationale regelgeving.
4. Dit betekent dat wij niet investeren in bedrijven die direct betrokken zijn bij de productie van landmijnen, clustermunitie, afvuursystemen hiervoor en in chemische of biologische wapens. Ook sluiten wij bedrijven uit die betrokken zijn bij producten of diensten die in Nederland in brede kring als verwerpelijk worden beschouwd. In de VN Global Compact zijn de minimale normen voor bedrijven samengevat op het gebied van mensenrechten, arbeidsrechten, milieu en corruptie.
5. We gebruiken actief onze rechten als aandeelhouder. Wij stemmen op de aandeelhoudersvergaderingen van bedrijven waarin we beleggen.
6. We maken ons nationaal en internationaal sterk voor betrouwbare regelgeving om duurzaamheid en goed bedrijfsbestuur te verankeren. We spreken regelmatig met wet- en regelgevers over duurzaamheid, aandeelhoudersrechten en verantwoord (fonds)bestuur. Ook dragen we bij aan de ontwikkeling van normen met als doel de integriteit van financiële markten op de lange termijn te verbeteren.
7. We zijn actief op zoek naar aantrekkelijke beleggingen die duurzaamheid bevorderen. Loyalis investeert in alternatieve energie, schone technologieën en duurzaam vastgoed en zoekt continu naar nieuwe mogelijkheden om te beleggen in dergelijke bijdragen aan duurzaamheid.
8. We dragen het verantwoord beleggen beleid actief uit om zo duurzaamheid en verantwoord bedrijfsbestuur te bevorderen. We werken samen met andere beleggers om het effect van ons verantwoord beleggen beleid te vergroten. We zijn actief in diverse (internationale) samenwerkingsverbanden. Ten slotte communiceren we actief over onze activiteiten.
9. De integratie van ESG factoren in inkoop- en operationeel beleid geldt voor een aantal verschillende thema's, welke worden behandeld in paragraaf 6. Verder stimuleert Loyalis bedrijven om over verschillende thema's duurzaamheidsrapporten te publiceren die (deels) gebaseerd zijn op de GRI G4 Sustainability Reporting Guidelines.

5 HOE WILLEN WIJ MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD BELEGGEN?

5.1 De pijlers van ons beleid

Het beleid verantwoord beleggen van Loyalis is op de volgende pijlers gebaseerd:

1. Verantwoord beleggen is een integraal onderdeel van ons beleggingsproces.
2. We gaan als aandeelhouder de dialoog aan met bedrijven om duurzaamheid en verantwoord bedrijfsbestuur uit te voeren.
3. We verwachten van bedrijven dat zij de uitgangspunten van de Global Compact van de Verenigde Naties (VN) respecteren. In deze Global Compact hebben de VN de belangrijkste standaarden vastgelegd op het vlak van mensenrechten, arbeid, milieu en corruptie. We verkopen onze belangen als een dialoog niet leidt tot verbetering. Ook beleggen we niet in producten die verboden zijn volgens de Nederlandse wet of internationale regelgeving.
4. We gebruiken actief onze rechten als aandeelhouder.
5. We maken ons nationaal en internationaal sterk voor betrouwbare regelgeving, zodat duurzaamheid en goed bedrijfsbestuur vastgelegd zijn.
6. We zoeken actief naar aantrekkelijke beleggingen die duurzaamheid bevorderen.
7. We dragen ons beleid verantwoord beleggen actief uit om zo duurzaamheid en verantwoord bedrijfsbestuur te bevorderen.

5.2. Integratie in beleggingsproces

We kijken regelmatig de volledige aandelen- en obligatieportefeuilles na op landen en bedrijven die de Global Compact uitgangspunten niet naleven of die op een andere manier bij tegenstrijdige zaken betrokken zijn. Zulke bedrijven worden direct door ons aangesproken op hun activiteiten. Deze dialogen worden engagement genoemd. Deze paragraaf geeft op hoofdlijnen weer hoe verantwoord beleggen in ons beleggingsproces geïntegreerd is. Zie paragraaf negen voor een uitgebreide uitleg hoe verantwoord beleggen per beleggingscategorie is geïntegreerd in ons beleggingsproces.

5.2.1 Dialoog met bedrijven

We willen niet beleggen in bedrijven die handelen in strijd met de uitgangspunten van de [Global Compact](#) van de Verenigde Naties. Hierin zijn internationale standaarden vastgelegd met betrekking tot de omgang met mensenrechten, arbeid, milieu en corruptie.

Engagement houdt in dat APG namens Loyalis de dialoog aangaat met bedrijven die zich mogelijk niet houden aan de Global Compact. In deze dialoog geven wij als aandeelhouder onze standpunten aan met de bedoeling om de praktijken van bedrijven op deze gebieden te verbeteren. Om onze invloed te versterken werken wij hierin vaak samen met andere beleggers.

Als bedrijven in strijd met het Global Compact blijven handelen en niet aangeven hun praktijken aan te willen passen, dan sluiten wij deze bedrijven uit door niet meer in ze te beleggen. Ook met bedrijven die het Global Compact niet schenden gaan we de dialoog aan om het risico- en rendementsprofiel van het bedrijf of de ESG-impact te verbeteren. We gaan bijvoorbeeld met bedrijven in gesprek over zaken als het gezondheids- en veiligheidsbeleid van bedrijven, hoe bedrijven in het business model rekening houden met klimaatbeleid, verduurzaming van de productie, toezicht op toeleveranciers, aanstelling van onafhankelijke bestuurders en het bonusbeleid voor bestuurders.

Gesprekken met bedrijven zijn maar één manier om duurzaamheid en bescherming van aandeelhoudersrechten te verbeteren. We spreken regelmatig met wet- en regelgevers over duurzaamheid en aandeelhoudersrechten. Ook dragen we bij aan het ontwikkelen van normen,

rapportagestandaarden en beleidsdocumenten om de integriteit van financiële markten en specifieke beleggingssectoren op de lange termijn te verbeteren.

5.2.2 ESG integratie

Alle portefeuillemanagers hebben toegang tot het in eigen huis ontwikkelde ESG-dashboard dat een indruk geeft van hoe een bedrijf scoort op milieu- en sociaal beleid en goed ondernemingsbestuur. In het dashboard staan verder het stemgedrag van APG bij het bedrijf en eventueel de dialogen die APG met het bedrijf heeft gevoerd en het resultaat daarvan. De correspondentie over ESG-factoren en de gesprekken die hierover hebben plaatsgevonden.

Om de portefeuillemanagers van APG verder te ondersteunen heeft het ESG-team van APG background papers en sectorraamwerken opgesteld. De background papers gaan over de vier kernthema's van de VN Global Compact, die aan de basis ligt van het verantwoord beleggen beleid: mensenrechten, arbeidsrechten, milieu en anti-corruptie. Elk background paper geeft uitleg over hoe de thema's worden gezien binnen de UN Global Compact, hoe ze relevant zijn voor de beleggingsportefeuille en hoe portefeuillemanagers ze aan de orde kunnen stellen in de contacten met bedrijven. Er zijn soortgelijke (interne) papers opgesteld over klimaatverandering, schaliegas en human capital. De sectorraamwerken geven voor 38 verschillende bedrijfstakken aan waar de grootste risico's zitten op het terrein van duurzaamheid en goed bestuur. De portefeuillemanagers kunnen hierin aandachtspunten vinden voor de analyse en voor gesprekken met bedrijven.

Door het meenemen van al deze factoren en informatie kunnen de portefeuillemanagers van APG beslissen dat Loyalis minder in bedrijven gaat investeren die slecht presteren op het gebied van ESG of in risicovolle sectoren opereren dan op basis van enkel een traditionele financiële analyse.

5.2.3 Alternatieve beleggingscategorieën

Loyalis belegt ook in ondernemingen en fondsen die niet beursgenoteerd zijn en dus op private markten verhandeld worden. Dit zijn vaak illiquide beleggingen voor een lange termijn die een belangrijke verscheidenheid bieden in onze totale beleggingsportefeuille. Onder deze alternatieve beleggingscategorieën vallen onze beleggingen in vastgoed, infrastructuur en private equity.

Voorstellen voor alternatieve beleggingen worden vooraf onderzocht op maatschappelijke gevolgen en gevolgen voor het milieu. Van partijen buiten onze organisatie die onze beleggingen beheren, verlangen we dat ze op verantwoorde wijze handelen en een positieve bijdrage leveren aan ESG-onderwerpen. Onze vastgoedbeleggingen worden bijvoorbeeld onderzocht op energie-efficiëntie en onze infrastructuurbeleggingen betreffen duurzame energieprojecten. Onze externe fondsbeheerders scoren steeds beter op duurzaamheidsmeters in de vastgoedsector. Hierover ontvangen wij ook uitgebreide periodieke rapportages van onze externe fondsbeheerders. Bij onze beleggingen in private equity zorgen we vooral voor verantwoord fondsbestuur. Iedere belegging heeft bovendien goedkeuring nodig van ons toegewijde team van ESG-specialisten.

5.3. Uitsluitingsbeleid Loyalis

Als er aanleiding toe is kan Loyalis besluiten om niet in bepaalde bedrijven en landen te beleggen. Ons uitsluitingsbeleid geldt voor:

- overheidsobligaties van landen waar een VN Veiligheidsraadembargo aan is opgelegd
- bedrijven die direct betrokken zijn bij de productie van producten die door Nederlandse en internationale wetgeving verboden zijn
- bedrijven die handelen in strijd met de uitgangspunten van de Global Compact. Als wij merken dat een bedrijf de Global Compact schendt, gaan we met dit bedrijf in gesprek en vragen we de praktijken aan te passen. Leidt deze dialoog niet tot het gewenste resultaat, dan willen we niet meer in dit bedrijf beleggen.

We beleggen niet in bedrijven die direct betrokken zijn bij het maken van antipersoonlandmijnen, clusterbommen, chemische of biologische wapens of kernwapens die in strijd met het Non Proliferatieverdrag worden geproduceerd. Dat geldt voor onze beleggingen in aandelen en fondsen en voor de uitgifte van leningen aan bedrijven. Onze uitsluitingslijst is te vinden in paragraaf zeven van dit document.

5.4. Corporate Governance Code

Wij leven de Nederlandse Corporate Governance Code na. Deze bevat principes en bepalingen over verantwoord ondernemings- en fondsbestuur. We kiezen ervoor om op één punt af te wijken van wat de code aanbeveelt: best practice bepaling IV 4.4. Daarin worden beperkingen voorgesteld bij de uitoefening van het agenderingsrecht, oftewel het recht dat aandeelhouders hebben om schriftelijk te vragen om behandeling van een onderwerp in de aandeelhoudersvergadering. Wij passen ons niet bij voorbaat aan deze bepaling aan. We kijken van geval tot geval wat het beste aansluit bij de belangen van Loyalis.

5.5. Beleggen in duurzaamheid

Beleggingskansen die ook maatschappelijke en milieuproblemen helpen oplossen, zoals klimaatverandering en milieuvervuiling, vinden wij erg belangrijk. Zo is een deel van de alternatieve beleggingen portefeuille belegd in windmolens en zonne-energie en in duurzaam vastgoed. Daarnaast wordt er via de bedrijfsobligaties portefeuille geïnvesteerd in zogenaamde Green Bonds, dat zijn obligaties waarvan de opbrengsten door de uitgever specifiek worden gebruikt voor duurzame of energiebesparende projecten. De duurzaamheidsprestaties van onze beleggingen worden herhaaldelijk onderzocht om de kwaliteit ervan te verzekeren.

6 THEMA'S VERANTWOORD BELEGGEN

6.1. Algemeen

Met het financiële belang van onze klanten voor ogen, streeft Loyalis naar een optimale balans tussen rendement en duurzaamheid. ESG-factoren zijn van groot belang in het beleggingsbeleid. Loyalis verlangt van bedrijven dat ze ketenverantwoordelijkheid nemen en het duurzaamheidsbeleid/MVO beleid doortrekken naar hun leveranciers. Tevens dienen ze een systeem te hebben om de keten te monitoren en de grondstoffen die uit de keten komen te kunnen volgen. Deze integratie van ESG factoren in inkoop- en operationeel beleid geldt voor een aantal verschillende thema's: klimaatverandering, gezondheid, natuur, dierenwelzijn mensenrechten, arbeidsrechten, geslachtsgelijkheid, belastingen, corruptie en algemene ESG (Environment, Social, Government) criteria. Ook wordt het gestimuleerd om duurzaamheidsverslagen uit te brengen, die deels gebaseerd (kunnen) zijn op de GRI G4 Sustainability Reporting Guidelines. Deze richtlijnen zijn van toepassing op meerdere thema's: financiële sector, voedsel, bosbouw, vastgoed, maakindustrie, mijnbouw, olie en gas, energie en transparantie & verantwoording. Afgezien van de verwachtingen die Loyalis heeft ten aanzien van bedrijven waarin wordt geïnvesteerd, is er ook beleid voor eigen operations. Zo betaalt Loyalis aan geen enkele werknemer bonussen, dit blijkt ook uit het beloningsbeleid dat te vinden is op onze website. Verder zal Loyalis, in het geval dat een onafhankelijk klachteninstituut een beslissing neemt, zich neerleggen bij gegrond bevonden klachten. Naast deze algemene verwachtingen/vereisten die voor meerdere thema's van toepassing zijn, zijn er ook meer specifieke onderdelen per ESG thema die Loyalis verlangt van de bedrijven waarin geïnvesteerd wordt.

6.2. Thema's

Klimaatverandering

Loyalis hecht veel waarde aan het milieu en de daarbij horende klimaatverandering. Zo wordt er van bedrijven waarin Loyalis investeert, verwacht dat zij hun eigen (in)directe uitstoot bekend maken. Bovendien wordt er ook verwacht dat zij kwantitatieve GHG doelstellingen publiceren, gericht op de reductie van (in)directe uitstoot. Afgezien van het verminderen van uitstoot voert Loyalis ook gesprekken met bedrijven over het gebruik van duurzame energie in plaats van het gebruik van fossiele brandstoffen, met als doel om het gebruik van fossiele brandstoffen en energie in het algemeen terug te dringen. Verder verlangt Loyalis dat bij de productie van biobrandstoffen de standaarden van de Roundtable on Sustainable Biofuels worden onderschreven en nageleefd.

Mensenrechten

Ook op het gebied van mensenrechten zijn er een aantal beleidsmatige voorwaarden die verondersteld worden. Loyalis onderschrijft de UN Global Compact Principles. Hierin is, onder andere, opgenomen dat bedrijven negatieve consequenties voor mensenrechten ten gevolge van hun bedrijfsvoering voorkomen. Indien deze desalniettemin toch voorkomen, zal Loyalis de ontstane problemen onder de aandacht brengen. Ditzelfde wordt verwacht van bedrijven waarin Loyalis investeert. Net zoals Loyalis zelf, wordt er ook van bedrijven verwacht dat zij beleid hebben en uitvoeren op het gebied van mensenrechten. Verder wordt verwacht dat bedrijven sanerings- en compensatieprocedures hebben voor slachtoffers van mensenrechtenschendingen waar het bedrijf aan heeft bijgedragen in brede zin, ook als het bijvoorbeeld gaat om mensenrechtenschendingen bij een leverancier. Daarnaast verwacht Loyalis van bedrijven om beleid te publiceren omtrent beveiliging van personeel en eigendommen in lijn met de "Voluntary Principles on Security and Human Rights". Ook seksdiscriminatie is onacceptabel met als gevolg dat gelijke behandeling voor mannen en vrouwen een vereiste is. Daarnaast is er bijzondere aandacht voor de rechten van kinderen,

zoals afschaffing van kinderarbeid, productveiligheid en aangepaste marketingstrategieën. Verder wordt het verwacht dat bedrijven conflicten betreffende landrechten voorkomen en dat ze alleen natuurlijke bronnen verkrijgen na uitgebreid overleg met lokale bevolking en autoriteiten, met goedkeuring van zowel de inheemse bevolking als de landeigenaren als uitkomst.

Arbeidsrechten

Naast mensenrechten wordt er uitvoerig aandacht besteed aan arbeidsrechten. Bedrijven worden verwacht te voldoen aan de International Labour Organization (ILO) standaarden, zoals de beëindiging van kinderarbeid en verplichte arbeid. Er wordt bijvoorbeeld engagement gevoerd met bedrijven over de maximale lengte van een werkdag, evenals over algemene gezondheids- en veiligheidssituaties, indien die in het geding komen. Loyalis verwacht van bedrijven dat zij de uitgangspunten van de Global Compact van de Verenigde Naties (VN) respecteren. Eén van de principes betreft gelijke behandeling en arbeidsomstandigheden voor alle werknemers. Schending van deze principes leidt tot uitsluiting, indien er geen verbetering optreedt na een engagement traject. Bovendien vraagt Loyalis van bedrijven om beleid/procedures op te stellen omtrent omgang met werknemersklachten en bewijs te tonen van daadwerkelijke implementatie.

Gezondheid

Loyalis hecht als verzekeraar veel waarde aan gezondheid. Zo vraagt Loyalis van bedrijven om de impact van de bedrijfsvoering op de werknemers en de omgeving te bepalen. Gezondheid en veiligheid zijn daarbij relevante onderwerpen en er zal in engagement trajecten met bedrijven worden gevraagd naar het gezondheids- en veiligheidsbeleid, inclusief crisis scenario's. Ook wordt er verwacht dat bedrijven structureel de gezondheid en veiligheid van werknemers verbeteren. Eén onderdeel hiervan is gericht op een preventieve aanpak. Ook met betrekking tot de uitstoot van schadelijke stoffen worden engagement trajecten gevoerd. Zo vraagt Loyalis bedrijven of zij voldoen aan REACH (Europese regel over de productie van en handel in chemische stoffen). Naast beperking van uitstoot, wordt er verwacht dat bedrijven het gebruik van schadelijke chemische stoffen reduceren.

Dierenwelzijn

Op het gebied van dierenwelzijn wordt er vanuit Loyalis steeds meer verwacht van bedrijven. Zo worden The Five Freedoms (of animal welfare) steeds meer een richtlijn voor bedrijven. Extreem beperkte leefruimten worden niet geaccepteerd en is de maximaal toegestane duur van een dierentransport 8 uur. Hierbij wordt er steeds kritischer gekeken naar het gebruik van antibiotica. In het geval bedrijven niet voldoen aan deze verwachtingen worden er engagement trajecten in gang gezet.

Belasting

Loyalis is niet betrokken bij belastingontwijkende activiteiten, hetzelfde geldt voor het geven van advies over belastingontwijking. Daarnaast wordt er van bedrijven verwacht dat ook zij niet betrokken zijn bij belastingontwijkende praktijken, alsmede dat zij geen advies geven om dergelijke praktijken uit te voeren. Het is onwenselijk dat bedrijven actief zijn in belastingparadijzen. We vragen bedrijven hier transparant over te zijn. Ook op dit gebied kunnen engagement trajecten worden aangegaan. Bovendien horen bedrijven een management systeem te hebben dat ingeschakeld wordt in het geval zich er verdachte praktijken voordoen.

Corruptie

Het tiende principe van de UN Global Compact Principles betreft transparantie en anti-corruptie. Elke vorm van omkoping is uit den boze en bedrijven zouden alles moeten doen om

corruptie te voorkomen. Wanneer omkooppraktijken of belastingontduiking worden ontdekt, bij werknemers of leveranciers, behoort het bedrijf een management systeem beschikbaar te hebben om actie te ondernemen. Ook een klokkenluidersregeling is een vereiste. Verder ziet Loyalis graag van bedrijven dat ze open zijn over lobbypraktijken en dat ze deze kenbaar maken. Op dit gebied wordt geadviseerd de best practices van "International Corporate Governance Network" te volgen. Daarnaast worden bedrijven aanbevolen om de "Transparency International Business Principles for Countering Bribery" aan te nemen.

Energie

Loyalis onderschrijft een transitie van fossiele naar duurzame brandstoffen. Zo heeft Loyalis fossiele brandstofbedrijven aangesproken over hoe ze in het beleid rekening houden met een afname in het gebruik van fossiele brandstoffen. Loyalis zal met bedrijven die in hun business model vol blijven inzetten op fossiele brandstoffen engagement voeren, met name over de reductie van het gebruik en de daarbij behorende uitstoot. Een dergelijk business model is een risico op de lange termijn. Mede daardoor verwacht Loyalis dat bedrijven systemen en procedures in werking hebben die zorgen voor een effectieve uitvoering van het milieubeleid.

Bosbouw

Loyalis verwacht van bosbouw managers dat ze voldoen aan de FSC standaarden en FSC gecertificeerd zijn. Voor Noord-Amerika wordt het Sustainable Forests Initiative gevraagd.

Mijnbouw

In de mijnbouw sector verwacht Loyalis van bedrijven dat zij verantwoord omgaan met afval. Loyalis zal de relevante bedrijven erop aanspreken over hoe ze met hun afval omgaan, welke processen ze hierbij volgen. Loyalis heeft meegewerkt aan een guideline voor bedrijven en investeerders hoe om te gaan met zaken doen in conflict gebieden. Bedrijven die in landen opereren met een zwak gezag of conflictgebieden moeten de striktste voorschriften uit zones waar wel goed bestuur is handhaven/gebruiken.

Olie & Gas

In de olie- en gasindustrie wordt er van bedrijven verwacht dat ze de kans op een ongeluk proberen te minimaliseren door middel van goed beleid. Daarnaast dienen ze een crisisplan te hebben indien zich een noodsituatie voordoet. Voor olie- en gasproductie geldt hetzelfde als in de mijnbouw; afvalverwerking is een belangrijk onderwerp voor Loyalis. Hierover worden gesprekken gevoerd met bedrijven. Daarnaast geldt voor beide sectoren dat bedrijven alleen actief zijn in onrustige gebieden als ze kunnen aantonen niet betrokken te zijn bij schending van mensenrechten. Olie & gas is een sector met een verhoogd risico op corruptie en schending van mensenrechten, daarom wordt er verwacht dat bedrijven extra alert zijn op deze terreinen. Hier hoort ook een klachtenprocedure bij die beschikbaar is voor werknemers en andere betrokkenen in geval van overtredingen van regels en richtlijnen.

Maakindustrie

In de maakindustrie zijn er een aantal (milieu-gerelateerde) onderwerpen waar Loyalis veel waarde aan hecht. Zo is het gezondheids- en veiligheidsbeleid een onderwerp waarover Loyalis het gesprek aangaat met de relevante bedrijven. Loyalis heeft met meerdere bedrijven engagement gevoerd over de gezondheids- en veiligheidssituatie indien deze in het geding kwam. Daarnaast is de reductie van emissies een belangrijk onderwerp voor Loyalis in de maakindustrie. Verder is het beperken van watergebruik en watervervuiling van groot belang, vandaar dat Loyalis hierover gesprekken voert met bedrijven. Ook vraagt Loyalis van bedrijven om een analyse te maken van de impact die de bedrijfsvoering heeft op mens, milieu en maatschappij.

Financiële Sector

Voor bedrijven in de financiële sector ligt de focus van Loyalis op ethiek, datazekerheid, corruptie en witwassen. Zo wordt er verwacht dat bedrijven niet betrokken zijn bij activiteiten die belastingontduiking als doel hebben en ook geen advies uitbrengen dergelijke acties te ondernemen. Daarnaast is het beleggen in derivaten, anders dan voor hedging doeleinden, onwenselijk. Excessieve beleggingsrisico's leiden tot een engagement traject, waarbij er een kritische blik zal worden geworpen op het bestaande beleid en eventuele alternatieven.

Woningbouw & Vastgoed

Ook in de bouwsector dienen bedrijven rekening te houden met gezondheids- en veiligheidsvoorschriften (zoals ILO), aangevuld met arbeidsomstandigheden zoals maximale duur van een werkdag. We vragen bedrijven om duurzame of gerecyclede materialen te gebruiken, zoals FSC gecertificeerd hout. Er wordt gestreefd naar gebouwen die hoog scoren op het gebied van milieuvriendelijkheid, d.w.z. energie-efficiënt. Met betrekking tot vastgoedfondsen waarin Loyalis belegt, verwachten wij dat ze streven naar het verlagen van de broeikasgassen en het verhogen van de energie-efficiëntie van de portefeuille. We vragen onze vastgoedfondsen bestaande gebouwen bij een renovatie naar een hoger energielabel te brengen en bij nieuwe gebouwen te streven naar de hoogste energieklassen (A++). We meten dit door onze vastgoedfondsen te vragen deel te nemen aan de onderzoeken van de GRESB benchmark.

Gender Equality

Loyalis tolereert geen discriminatie op basis van geslacht en/of leeftijd. Hetzelfde wordt verwacht van bedrijven waarin geïnvesteerd wordt. Zo wordt er verwacht dat bedrijven toezien op gelijke lonen voor mannelijke en vrouwelijke werknemers. Daarnaast is gelijke behandeling ook van toepassing op klanten, dit wordt gerealiseerd op dezelfde manier als gelijke lonen voor werknemers met een verschillend geslacht. Het wordt verwacht dat gelijke rechten en voorwaarden voor vrouwen in het beleid zijn opgenomen en dat dit beleid wordt doorgetrokken naar leveranciers en afnemers.

Consumentenbescherming

Op het gebied van consumentenbescherming verwacht Loyalis dat bedrijven processen in werking hebben die de veiligheid van producten garanderen. Verder verwacht Loyalis dat bedrijven zich onthouden van verwerpelijke marketing praktijken zoals het specifiek richten van marketing voor tabak tot kinderen.

7 COMMUNICATIE OVER VERANTWOORD BELEGGEN

Jaarlijks brengt Loyalis een verslag verantwoord beleggen uit. Daarin wordt uitgelegd hoe wij in het betreffende jaar met verantwoord beleggen zijn omgegaan. Dit is [hier](#) te vinden. Ook vind je op deze pagina een overzicht van alle bedrijven en landen waar Loyalis in investeert.

Daarnaast monitoren we op kwartaalbasis de uitvoering van ons beleid verantwoord beleggen. Dit doen wij op basis van rapportages die wij van onze uitvoerder ontvangen, waarin zaken zoals duurzame beleggingsvoorstellen, duurzaamheidsprestaties van bestaande beleggingen, uitvoering van het stem- en uitsluitingsbeleid en engagement of andere relevante activiteiten worden toegelicht. Zo zijn wij altijd op de hoogte van de naleving van het beleid verantwoord beleggen.

Het verantwoord beleggen beleid van Loyalis sluit aan bij het verantwoord beleggen beleid van APG. Kijk daarom ook eens op de website van [APG](#) over verantwoord beleggen.

8 UITSLUITINGEN PER 1 juli 2016

Uitgesloten bedrijven:		
Bedrijf	Land	Grond voor uitsluiting
Aryt Industries Ltd.	Israël	Betrokkenheid bij clusterwapens
Ashot Ashkelon	Israël	Betrokkenheid bij clusterwapens
China Aerospace International Holdings	China	Betrokkenheid bij clusterwapens
China Spacesat	China	Betrokkenheid bij clusterwapens
Hanwha Corporation	Zuid Korea	Betrokkenheid bij clusterwapens
Larsen & Toubro	India	Betrokkenheid bij kernwapens in strijd met het non-proliferatieverdrag
L&T Finance Holdings	India	Betrokkenheid bij kernwapens in strijd met het non-proliferatieverdrag
Motovilikha Plants	Rusland	Betrokkenheid bij clusterwapens
Norinco International Cooperation Ltd.	China	Betrokkenheid bij clusterwapens
Orbital ATK	Verenigde Staten	Betrokkenheid bij clusterwapens
Poongsan Corporation	Zuid Korea	Betrokkenheid bij clusterwapens
Poongsan Holdings Corporation	Zuid Korea	Betrokkenheid bij clusterwapens
S&T Dynamics	Zuid Korea	Betrokkenheid bij clusterwapens
S&T Holdings	Zuid Korea	Betrokkenheid bij clusterwapens
Textron	Verenigde Staten	Betrokkenheid bij clusterwapens
Walchandnagar Industries	India	Betrokkenheid bij kernwapens in strijd met het non-proliferatieverdrag
Walmart	Verenigde Staten	Schending VN Global Compact
PetroChina	China	Schending VN Global Compact
Tokyo Electric Power Company (TEPCO)	Japan	Schending VN Global Compact
Uitgesloten staatsobligaties van de volgende landen:		
Land	Grond voor uitsluiting	
Democratische Republiek Kongo	Wapenembargo VN Veiligheidsraad	
Centraal Afrikaanse Republiek	Wapenembargo VN Veiligheidsraad	
Eritrea	Wapenembargo VN Veiligheidsraad	
Irak	Wapenembargo VN Veiligheidsraad	
Iran	Wapenembargo VN Veiligheidsraad	
Ivoorkust	Wapenembargo VN Veiligheidsraad	
Jemen	Wapenembargo VN Veiligheidsraad	
Liberia	Wapenembargo VN Veiligheidsraad	
Libië	Wapenembargo VN Veiligheidsraad	
Noord-Korea	Wapenembargo VN Veiligheidsraad	
Soedan	Wapenembargo VN Veiligheidsraad	
Somalië	Wapenembargo VN Veiligheidsraad	

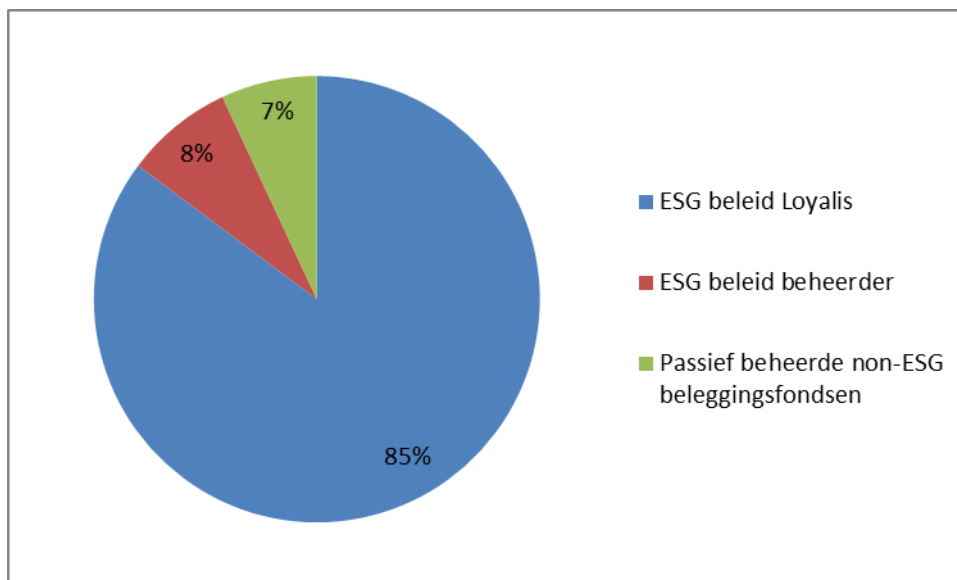
9 VERANTWOORD BELEGGEN IN DE PRAKTIJK

Loyalis heeft de uitvoering van het vermogensbeheer voor het grootste deel uitbesteed aan [APG Asset Management](#) (APG). Bepaalde beleggingscategorieën (bijv. onroerend goed) of beleggingsstijlen (aandelen passief beheer) voert APG niet zelf uit en dus maken we in die gevallen gebruik van gespecialiseerde beheerders of beleggingsfondsen. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de fondsen waarin Loyalis participeert. Daarnaast wordt per categorie en fonds uitgelegd hoe het beleid in de praktijk gebracht wordt.

Beleggings-categorie	Beheerder	Type mandaat	Vermogen ultimo maart 2016	Beleid van toepassing	Uitsluitingslijst van toepassing
Vastrentende Waarden			€ 2.622 mln.		
Euro Staatsobligaties	APG	Maatwerk mandaat voor Loyalis	€ 792 mln.	MVB Beleid Loyalis	Ja
Euro Bedrijfsobligaties	APG	Maatwerk mandaat voor Loyalis	€ 1.530 mln.	MVB Beleid Loyalis	Ja
Nederlandse hypotheek	Aegon	Beleggingsfonds	€ 179 mln.	N.v.t., dit fonds belegt in hypotheek verstrekt aan Nederlandse particulieren, er worden geen hypotheek aan bedrijven verstrekt.	N.v.t.
Euro Staatsobligaties	Vanguard	Beleggingsfonds	10 mln.	Deze fondsen volgen passief een standaard marktbenchmark zonder ESG criteria.	Nee
Global Bond Fund	Vanguard	Beleggingsfonds	25 mln.		Nee
VS Bedrijfsobligaties	BlackRock	Beleggingsfonds	53 mln.		Nee
Staatsobligaties opkomende markten	BlackRock	Beleggingsfonds	33 mln.		Nee
Beursgenoteerde Aandelen			€ 155 mln.		
Aandelen wereld passief	State Street	Maatwerk mandaat voor Loyalis	€ 79 mln.	MVB Beleid Loyalis	Ja
Aandelen EMU passief	State Street	Beleggingsfonds	€ 57 mln.	Deze fondsen volgen passief een standaard marktbenchmark zonder ESG criteria, uiteraard wordt wel het stemrecht gebruikt op aandeelhoudersvergaderingen. De beheerder volgt zijn eigen ESG beleid bij het stemmen en engagement. Dit ESG beleid vertoont vaak grote overeenkomsten met het Loyalis beleid.	Nee
Aandelen ontwikkelde markten	BlackRock	Beleggingsfonds	€ 3 mln.		Nee
Aandelen opkomende markten	BlackRock	Beleggingsfonds	€ 16 mln.		Nee
Alternatieve Beleggingen			€ 221 mln.		
Woningen NL fonds	CBRE	Beleggingsfonds voor institutionele beleggers	€ 39 mln.	Eigen MVB beleid dat door de aandeelhouders is goedgekeurd. Loyalis onderschrijft dit beleid.	N.v.t.

Winkels NL fonds	CBRE	Beleggingsfonds voor institutionele beleggers	€ 56 mln.	Eigen MVB beleid dat door de aandeelhouders is goedgekeurd. Loyalis onderschrijft dit beleid.	N.v.t.
Woningen NL fonds	Vesteda	Beleggingsfonds voor institutionele beleggers	€ 65 mln.	Eigen MVB beleid dat door de aandeelhouders is goedgekeurd. Loyalis onderschrijft dit beleid.	N.v.t.
Private Equity	AlpInvest	Maatwerk mandaat voor Loyalis	€ 29 mln.	Eigen MVB beleid dat door de aandeelhouders is goedgekeurd. Loyalis onderschrijft dit beleid.	N.v.t.
Infrastructuur	NIBC	Beleggingsfonds voor institutionele beleggers	€ 32 mln.	Eigen MVB beleid dat door de aandeelhouders is goedgekeurd. Loyalis onderschrijft dit beleid.	N.v.t.

Het onderstaande taartdiagram laat zien welk deel van het vermogen van Loyalis onder welk verantwoord beleggen beleid valt.

9.1. Vastrentende waarden: APG, Vanguard & BlackRock

Veruit het grootste deel van de vastrentende waarden portefeuille van Loyalis wordt beheerd door APG Asset Management. Hieronder een kort overzicht hoe ESG factoren in het beleggingsproces geïntegreerd zijn bij APG.

9.1.1. Bedrijfsobligaties

De bedrijfsobligaties specialisten van APG gebruiken een holistische aanpak bij de analyse van de kredietwaardigheid van bedrijven en bij besluiten om obligaties van bedrijven in de portefeuille op te nemen. Dit betekent dat naast financiële factoren, governance, milieuprestaties en de arbeidsrelaties van een bedrijf belangrijke factoren zijn in de analyse van de kwaliteit van bedrijfsvoering en management.

Gezien de regelgeving die overheden over heel de wereld introduceren om de CO2 emissies te verminderen is er speciale aandacht voor bedrijven die in de bedrijfsvoering sterk leunen op fossiele brandstoffen. Over het algemeen zal APG de exposure naar deze bedrijven limiteren in de portefeuille van Loyalis. Aan de andere kan wordt er ook actief geïnvesteerd in bedrijven

met een hoge duurzaamheidswaarde¹ en (op kleine schaal) in Green Bonds, waarvan de opbrengst van deze obligaties specifiek gaan naar groene projecten van bedrijven.

Bij het integreren van ESG factoren in het investeringsproces maken de analisten gebruik van een dashboard tool die ESG scores van bedrijven laat zien. De data voor deze tool wordt geleverd door een aantal externe dataleveranciers. Wanneer een bedrijf een ESG score heeft die onder het gemiddelde van de sector ligt waartoe het bedrijf behoort, zal de analist extra aandacht besteden aan de oorzaken van de lage ESG score in zijn analyse en kan dit doorwerken in de beslissing of en hoeveel exposure er naar dit bedrijf wordt genomen in de portefeuille.

9.1.2. Staatsobligaties

APG belegt niet in landen waarvoor de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties een wapenembargo heeft afgekondigd. Daarnaast is samen met een externe dataleverancier een Landenrisicometer ontwikkeld. Deze Landenrisicometer geeft de portefeuillemanagers inzicht in de specifieke risico's van landen op het gebied van duurzaamheid en goed bestuur. Deze informatie wordt door de portefeuillemanagers gebruikt in de analyse van staatsobligaties.

9.1.3. Passieve fondsen

Voor een klein deel van de vastrentende waarden portefeuille participeert Loyalis in passieve fondsen beheerd door Vanguard en BlackRock. Deze fondsen zijn ook toegankelijk voor andere investeerders, en daarom is het verantwoord beleggen beleid en de uitsluitingslijst van Loyalis niet van toepassing op deze fondsen. Beide vermogensbeheerders hebben wel een eigen verantwoord beleggen beleid en de [Principles for Responsible Investment](#)² (PRI) van de Verenigde Naties ondertekend.

9.2 Beursgenoteerde aandelen: State Street & BlackRock

Het grootste deel van de beursgenoteerde aandelen portefeuille van Loyalis wordt beheerd door State Street. Bij State Street heeft Loyalis een maatwerk mandaat afgesproken. In principe is dit fonds passief en volgt het een benchmark, maar de uitsluitingslijst van Loyalis is van toepassing zodat dit fonds niet kan beleggen in bedrijven waarvan Loyalis niet wil dat daarin belegd wordt. Daarnaast wordt het stemrecht van de aandelen in dit fonds door APG gebruikt om te stemmen op aandeelhoudersvergaderingen. Zie het overzicht van de uitgebrachte stemmen in de [stemtool](#). APG voert ook namens Loyalis engagement met bedrijven als er wordt constateert dat bedrijven de principes van APG schenden. APG heeft, mede namens Loyalis, in 2015 160 dialogen gevoerd met 117 bedrijven. Voor een overzicht van bedrijven (per thema) waar APG engagement mee heeft gevoerd, inclusief resultaten, zie het [Verslag Verantwoord Beleggen](#) van APG.

De overige beursgenoteerde aandelen fondsen waarin Loyalis belegt bij State Street en BlackRock zijn passieve fondsen die ook toegankelijk zijn voor andere investeerders. Daarom is de uitsluitingslijst van Loyalis niet van toepassing op deze fondsen. State Street en BlackRock stemmen zelf op basis van het eigen stembeleid. Zowel State Street als BlackRock hebben de PRI van de VN ondertekend.

¹APG definieert beleggingen met een hoge duurzaamheidswaarde (high sustainability investments) als volgt: Bedrijven of projecten waarbij het gaat om activiteiten die bijdragen aan oplossingen voor klimaatverandering, waterschaarste, wateroverlast, vervuiling, verlies van leefgebieden of diersoorten en behoefte aan microfinanciering.

Onder de HSI's vallen ook beleggingen in bedrijven die hoog scoren op de [Acces to Medicine Index](#).

² Deze PRI is een samenwerkingsverband van zo'n 1.100 beleggers en financiële instellingen dat verantwoord beleggen promoot. Het rapport van APG aan de PRI (in het Engels) is voor iedereen toegankelijk en kan [hier](#) geraadpleegd worden.

9.3 Alternatieve beleggingscategorieën

9.3.1. Vastgoed: CBRE & Vesteda

Loyalis investeert in Nederlands vastgoed (woningen en winkels) via fondsen van CBRE en Vesteda. Beide fondsen hebben een MVO beleid wat onder andere in het volgende voorziet:

- Het duurzamer maken van de portefeuille van woningen en winkels door het gemiddeld energielabel te verlagen. Dit wordt bereikt door het actief elimineren of renoveren van woningen met een slecht energielabel waarbij het nieuwe energielabel na renovatie minstens twee klassen beter is. Daarnaast hebben nieuwbouwwoningen minimaal het energielabel A++
- De ecologische voetafdruk van de portefeuille te verlagen door lager energie en watergebruik van de woningen en winkels in de portefeuille
- Het gebruiken van duurzame materialen (bijvoorbeeld gecertificeerd hout) bij nieuwbouw en renovaties
- Het tonen van goed verhuurderschap door het inrichten van klachten- en mediationprocedures zodat er gezamenlijk een oplossing voor een conflict gevonden wordt.

Zowel CBRE als Vesteda doen mee aan de GRESB, dat is een internationale benchmark voor de vergelijking van MVO prestaties van vastgoedfondsen. In 2014 zijn zowel het winkels NL als het woningen NL fonds van CBRE uitgeroepen tot 'Green Star' door de GRESB. Het winkel NL fonds heeft een score van 78% behaald en behoort daarmee tot de top 5% beste vastgoedfondsen van de wereld. Het woningen NL fonds was met een score van 65% het best presterende woningenfonds van Europa. Het fonds van Vesteda heeft in 2013 een score van 48% behaald. Kijk [hier](#) voor meer over het MVO beleid van CBRE, en [hier](#) voor Vesteda.

9.3.2. Infrastructuur en energie: NIBC

Loyalis investeert in het NIBC Europees Infrastructuur Fonds (NEIF). Dit fonds is gespecialiseerd in investeringen in nieuwe en bestaande infrastructuur projecten. Voorbeelden hiervan zijn publieke- private samenwerkingen, projecten, zakelijke transacties in de gezondheidszorg, onderwijs, wegen, sociale infrastructuur, spoorlijnen, energieproductie uit afval, afval management en olie en gas opslag en distributie. Daarnaast investeert dit fonds in hernieuwbare energie, zoals de productie van elektriciteit uit zon en wind.

Op dit fonds is het [verantwoord beleggen beleid](#) van NIBC van toepassing. Het verantwoord beleggen beleid van deze bank scoort hoog in de Eerlijke Bankwijzer (70%). Dit beleid voorziet onder andere in het volgende:

- Het voorkomen van een negatieve impact op kwetsbare gebieden (gedefinieerd door o.a. de UNESCO World Heritage Convention en de Ramsar Convention on Wetlands)
- NEIF kan niet investeren in nucleaire energie
- NEIF kan niet investeren in grootschalige waterkrachtcentrales
- NEIF wil bij projecten de kans op ongelukken zo klein mogelijk maken, en wil niet investeren in projecten op locaties waar de gevolgen van een ongeluk niet te zijn te overzien
- NIBC past de Equator Principles toe op alle project financiering transacties

9.3.3. Private equity: AlpInvest

De private equity portefeuille van Loyalis wordt beheerd door [AlpInvest](#). AlpInvest investeert zowel rechtstreeks als via andere fondsen in bedrijven. AlpInvest heeft de Principles for Responsible Investment van de Verenigde Naties ondertekend.

Wanneer AlpInvest via een ander fonds investeert, wordt het verantwoord beleggen beleid van dit andere fonds eerst grondig onderzocht. Daarnaast controleert AlpInvest of het via dit andere fonds geen investeringen doet die AlpInvest heeft uitgesloten (waaronder fondsen en

bedrijven die direct betrokken zijn bij de productie of distributie van producten die verboden zijn onder Nederlands of internationaal recht).

Wanneer AlpInvest rechtstreeks in bedrijven investeert, kan het ook direct met het management in gesprek gaan over het MVO beleid van het bedrijf. Voordat er in een bedrijf wordt geïnvesteerd, worden de relevante MVO risico's en het MVO beleid van het bedrijf doorgenomen. Op het moment dat er significante MVO risico's zijn (op basis van het bedrijf, sector of locatie waar het actief is) vraagt AlpInvest dat bedrijven beleid hebben of ontwikkelen om deze risico's te beheersen. Als het MVO risico te hoog is, wordt er niet geïnvesteerd.

AlpInvest heeft in een meeting met Loyalis dieper uitgelegd hoe het verantwoord beleggen beleid in de praktijk geïntegreerd is in het investeringsproces, bij zowel screening als monitoring van investeringen. Daarbij heeft AlpInvest voorbeelden uit de praktijk verstrekt van engagement met bedrijven waarin Loyalis via AlpInvest investeert.

10 TOT SLOT

Maatschappelijk verantwoord beleggen is belangrijk voor Loyalis. De toepassing van ons beleid verantwoord beleggen is belangrijk voor de uitvoering hiervan. Daarbij streven we altijd naar verbetering en een optimaal duurzaamheidsresultaat.

De belangen van onze klanten blijven altijd centraal staan. Uiteindelijk blijft het doel van de beleggingen het behalen van een optimaal en zeker rendement. Wij hebben de overtuiging dat maatschappelijk verantwoord beleggen hier op een positieve manier aan bijdraagt. Bovendien vinden wij het belangrijk om verantwoordelijkheid te nemen voor de effecten van onze beleggingen op mens, milieu en maatschappij: een toewijding die wij met trots uitdragen.